

6. BÖLÜM

ATATÜRK'ÜN ULUSAL SANAT VE SİNEMA ANLAYIŞI

Prof. Dr. H. Hale Künüçen¹

“Sinema öyle bir keşiftir ki, gün gelecek barutun, elektriğin ve kıt'aların keşfinden çok dünya medeniyetinin veçhesini değiştireceği görülecektir. Sinema, dünyanın en uzak uçlarında oturan insanların birbirlerini tanımalarını, sevmelerini temin edecektir. Sinema insanlar arasındaki görüş, görünüş farklarını silecek; insanlık idealinin tahakkukuna en büyük yardımı yapacaktır. Sinemaya layık olduğu ehemmiyeti vermeliyiz.” ATATÜRK

GİRİŞ

Atatürk, düşünce ve yazı hayatımızın ana konularından birisidir. Hemen her yıl, O'nun kişiliği, devrimleri, görüş ve düşünceleri ile ilgili çeşitli araştırmalar, incelemeler yapılmaktadır. Kuşkusuz her kuşak, Atatürk'ü çağımızın ve ülkemizin değişen ve gelişen koşullarına göre yeniden değerlendirmektedir. Bu yıl çok özel bir yıl, çünkü 1920'den 2020'ye Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının 100. yılını kutluyoruz. Böylesine önemli bir yılda, üstelik adı Mustafa Kemal Üniversitesi olan bir üniversitemizin ev sahipliğinde hazırlanan **Atatürk ve İletişim** temalı bu kitap, Atatürk ve ulusal iletişim tarihimize ilişkin çalışmalara akademik anlamda büyük katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, öncelikle Atatürk ve İletişim odaklı kitap çalışmasına **“Atatürk'ün Ulusal Sanat ve Sinema Anlayışı”** başlıklı bölüm içeriği ile bilimsel katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmada, büyük Önder Atatürk'ü, bu vesile ile bir kez daha anmak, düşüncelerimizi O'na yönelterek, O'nun fikir ve görüşleri yeniden yorumlanmaya, aktarılmaya çalışılmıştır. Bölüm içeriğinde “ulusal olma-ulusal bütünlük” kavramları ile Atatürk'ün ulusal mücadelede sanat alanları hakkında ne düşündüğü ve bu alanlara nasıl yer verdiği konusuna odaklanılmıştır.

¹ Başkent Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo-TV ve Sinema Bölümü,
e-posta: kunucen@baskent.edu.tr ORCID iD: 0000-0001-9895-5830

KAYNAKÇA

- Akozan, Feridun (1988). "Atatürk Sanat ve Sanatçı", Atatürkçülük, Atatürk ve Atatürkçülüğe ilişkin Makaleler, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi, İstanbul.
- Akşit, İlhan (1996). Ben, Mustafa Kemal, Oxford University Press, İstanbul.
- And, Metin (1983). Atatürk ve Tiyatro, Devlet Tiyatroları Yayınları, No: 1, Ankara
- Atatürk, M. Kemal (1989a). Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. I, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları:1.
- Atatürk, M. Kemal (1989b). Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları:1.
- Atatürk, M. Kemal (1989c). Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. III, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları:1.
- Aslanapa, Oktay (1987). "Atatürk'ün Kültür ve Sanat Faaliyetleri", Erdem, C.II, S.6, Atatürk Kültür Merkezi yayını, (Ayrı basım), Ankara.
- Bayar, Celâl (1955). Atatürk'ten Hatıralar, Sel Yayınları, İstanbul.
- Cezar, Mustafa (1981). "Güzel Sanatlarda Gelişme ve Kitlelere Yayılmasında Laikliğin Yeri", Uluslararası Atatürk Konferansı, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Ertuğrul, M. (1963, 14 Nisan). "Bir Dönüm Gecesi", Cumhuriyet Gazetesi.
- Çeçen, Anıl (1981). Atatürk ve Cumhuriyet, İş Bankası Kültür Yayınları, Atatürk'ün Doğumunun 100. Yol Dizisi: 3, Ankara.
- Çetinkaya, Tuncer (2015). "Böyle Bir Ortamda Ulusal Sinema Varolamaz", A. C. Sekmeç (Der.), Türk Sinemasının Yorgun Savaşçısı- Halit Refiğ, içinde (ss. 470-472) İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Dorsay, Atilla (1983). "Atatürk ve Sinema", Atatürk ve Sanat Sempozyumu, (26-28 Ekim 1981), İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi, No: 86, İstanbul.
- Dimitrovski-Takec, Dimitar (1975). Manaki İ Bitola (Manaki ve Manastır), Bitola.
- Egeli, Münir (1959). Atatürk'ten Bilinmeyen Hatıralar, Güven Matbaası, İstanbul.
- Elibal, Gültekin (1973). Atatürk ve Resim - Heykel, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Evcin, Erol (2011). "Atatürk'ün Güzel Sanatlara ve Sanatçılara Bakışı", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 47, Bahar sayısı.
- Gezer, Hüseyin (1977). "Sanat ve Fayda", Kavramlar ve Boyutları, Düşünsel Yazılardan Seçmeler, Düzenleyen: Mahir Ünlü, İnkılap ve Aka Kitapevleri, İstanbul.
- Granda, Cemal (2014). Atatürk'ün Uşağının Gizli Defteri, Derin Tarih Kültür Yayınları-15, İstanbul.
- İnan, Afet (1968). Atatürk- Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii, Ankara.
- İnan, Afet (1956). Mimar Koca Sinan, Türkiye Emlâk Kredi Bankası, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara.
- İzlenim Dergisi (1994, Ekim). "Halit Refiğ: Ulusal Sinema Kavgası, Batıcılarla, Milli Kültürü Savunanlar Arasında Olmuştur", İzlenim Dergisi, 14.
- Karadağ, Nurhan (1988). Halkevleri Tiyatro Çalışmaları (1932-1951), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Karadağ, Nurhan (1998). "Halkevleri ve Halkodaları Tiyatro Kolları Çalışmaları 1932-1951", Erdem, C.IV, S.12, Eylül-Ankara.
- Karal, Enver Z. (1968). "Atatürk ve Sanat", Devlet Tiyatrosu Dergisi, C.39, Ankara.
- Karal, Enver Z. (1998). Atatürk'ten Düşünceler, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş., Ankara.
- Kili, Suna (1981). Atatürk Devrimi, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara.
- Kongar, Emre (1981). Atatürk ve Devrim Kuramları, Türkiye İş Bankası Yayınları Ankara
- Konstantinov, Dushan- Mitrevski, Pavle (1996). The Creation of The Brothers Manaki, Makedonija.

- Künüçen, H. Hale (1996). Sinemanın 100. Yılında Sinemamızın Bir Dönemdeki Tek Adamı Muh-sin Ertuğrul Sineması Üzerine” İletişim, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, S.1.
- Künüçen, H. Hale (1998a). “Manastır’da Başlayan Türk Sineması Serüveni ve Atatürk’ün Sanat ve Sinema Anlayışı”, Atatürk ve Manastır Sempozyumu, 12-13 Ekim, Manastır- Bitola.
- Künüçen, H. Hale (1998b). Manaki Kardeşler Vakfı Müzesi yetkilisi ile yapılan mülakat, Üsküp, 14 Ekim 1998.
- Künüçen, H. Hale (1999). “Osmanlı’da Başlayan Sinema Serüvenimiz” Yeni Türkiye Yayınları, Cilt XI, Ankara.
- Künüçen, H. Hale - A. Şükrü (2002). “Sinemanın Türkiye’ye Girişi ve ilk Yıllar”, Türkler, Cilt XI, Ankara.
- Ozankaya, Özer (2019). Cumhuriyet Çınarı - Atatürk’ün Uygarlık Tasarımı, Cem Yayınevi, Kültür Dizisi, İstanbul.
- Özakman, Turgut (1988). “Türk Tiyatrosu ve Atatürk”, Erdem, C. 4, Ankara.
- Özgül, Melahat (1964). Atatürk’ün Edebiyat ve Sanat Anlayışı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, “Atatürk Konferansları”ndan ayrı basım, Ankara.
- Özgüç, Ağah (1994). 80. Yılında Türk Sineması, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Refiğ, Gülper (1983). “Atatürk Dönemi Musiki Devrimi”, Atatürk ve Sanat Sempozyumu, (26-28 Ekim 1981), İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Yayını, No: 86, İstanbul.
- Refiğ, Gülper (2012). Özsoy Operası- Atatürk ve Adnan Saygun, Boyut Yayıncılık, İstanbul.
- Refiğ, Halit (1971). Ulusal Sinema Kavgası, Hareket Yayınları, İstanbul.
- Refiğ, Halit (1981). “Atatürk ve Sanat” Belgesel Film, Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-TV Merkezi Yapımı, İstanbul.
- Refiğ, Halit (1983). “Türkiye’de Devletin Sinema Siyaseti”, Atatürk ve Sanat Sempozyumu, (26-28 Ekim 1981), İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi, No: 86, İstanbul.
- Refiğ, Halit (1990). “Ulusal Sinema Kavgasının Neresindeyiz?”, Dergâh Dergisi, Sayı:1, İstanbul.
- Refiğ, Halit (1993). Gazi ile Latife-Mustafa Kemal’in Yaşamından Bir Kesit, Kültür Bakanlığı Yayınları, Sanat/Sinema Dizisi, Ankara.
- Refiğ, Halit (1999). “Osmanlı’da Sinema”, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt XI, Ankara.
- Refiğ, Halit (2008). Gazi ile Latife-Mustafa Kemal’in Yaşamından Bir Kesit, Alfa Yayınları, İstanbul.
- “Sedad Hakkı Eldem’i Anla(t)mak I: 1930-1950” <https://artsandculture.google.com/exhibit/EAL-yh0kHgmNzKQ?hl=tr> , Erişim Tarihi: 01.07.2020.
- Sekmeç, Ali Can (2015). Türk Sinemasının Yorgun Savaşçısı-Halit Refiğ, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul.
- Şener, Erman (1970). Kurtuluş Savaşı ve Sinemamız, Dizi Yayınları, İstanbul.
- Tosun, Necip (1999). “Osmanlı ve Sinema” Yeni Türkiye Yayınları, Cilt XI, Ankara.
- Tunçay, Mete ve diğerleri (1995). Türkiye Tarihi 4, Çağdaş Türkiye (1908-1980), İstanbul.
- Uluskan, Seda B. (2010). Atatürk’ün Sosyal ve Kültürel Politikaları, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu- Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Yücel, Erdem (1989). “Atatürk ve Güzel Sanatlar”, Türk Dünyası Tarih Dergisi, C.3, S.32, İstanbul.